

İLKOKULLARDA TAŞIMALI EĞİTİM UYGULAMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLER (DENİZLİ İLİ BULDAN İLÇESİ ÖRNEĞİ)

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Erol GÜLMEZ¹

1 Cafer Sadık Abaloğlu İlkokulu Müdür Yardımcısı, Pamukkale/Denizli, erolgulmez@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7750-8975.

Geliş Tarihi: 08.05.2019 Kabul Tarihi: 06.07.2020

Öz: Araştırmanın amacı; Denizli ili Buldan ilçesinde, taşıma merkezi kapsamındaki ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, yaşadığı sorunları tespit etmek ve elde edilen bulguları analiz ederek çözüm önerilerinde bulunmaktır. Araştırmanın evreni; 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı, Denizli ili Buldan ilçesindeki Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı taşımali eğitim uygulaması yapan ilkokullardır. Araştırmanın örnekleme de, Denizli iline bağlı Buldan ilçesindeki taşımali eğitim uygulaması yapan dört ilkokulda görev yapan yönetici ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya Buldan ilçesinde bulunan taşıma merkezinde çalışan 25 öğretmen ve 7 yönetici katılmıştır. Bu araştırmada, taşıma merkezlerinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin, taşımali eğitimde karşılaştığı sorunlara yönelik olarak yaş, cinsiyet, çalışma yılı, konumu, eğitim durumu gibi değişkenler dikkate alınmış; "Betimsel Tarama Modeli" uygulanmıştır. Araştırmada yöntem olarak " Küme Örneklem Yöntemi" kullanılmıştır. Veriler Şan (2012) tarafından geliştirilen "Taşımali Eğitim Uygulamasına Yönelik Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Genel olarak taşımali eğitime yönelik çalışmalarda Taşıma Merkezlerinin Fiziksel İmkanlarının Yetersiz Olması, Öğrencilerin Uyum ve Davranış Sorunları, Beslenme, Ulaşım vb. sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, taşımali eğitim uygulanan taşıma merkezlerinin araç-gereç ve donanım açısından yeterli olduğu ve burada eğitim gören öğrencilerin okul arkadaşları ile öğretmenleriyle ilişkilerinin gayet başarılı olduğu; disiplin sorunlarının görülmediği ve okul başarı durumunun bu durumdan olumsuz etkilenmediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Taşımali İlköğretim, Taşıma Merkezi, Yönetici Öğretmen, Öğrenci, Taşımali Eğitimin Sorunları, Taşımali Eğitimin Yarıları

SCHOOL TRANSPORTATION IN PRIMARY SCHOOLS THE BULDAN SAMPLE

Abstract:

The students living in the villages and neighborhood where the number of students is small cannot continue their education because their schools are closed, and they continue their education in transportation center through bussed education. The purpose of this study is to identify the problems of the managers and teachers working in the primary schools within transportation center and to offer some solutions through analyzing the obtained data in Buldan. The participants of the research consists of 7 managers and 25 teachers who work in four-bused education primary schools in Buldan, a town of Denizli. This is a descriptive study and the cluster sampling technique has been used. The data were collected in 2016-2017 academic year through a scale developed by Şan (2012). The findings revealed that in the transportation centers education was sufficient in terms of equipment and materials and the students who were studying here were very successful in their relationships with their schoolmates and teachers; It was seen that disciplinary problems were not observed and the school success status was not adversely affected.

Keywords: Bussed Education, Transportation Center, Manager, Teacher, Student, the weaknesses of bussed education, the strengths of bussed education

Giriş

Ülkenin coğrafik yapısından dolayı yerleşim birimlerinin dağınık olması, bazı bölgelerde gözlenen yoğun göç, bir yandan eğitimin niteliğinin yükseltilmesine çabalanırken, diğer yandan da eğitim maliyetlerinin azaltılması gibi nedenler Türkiye’de taşımali eğitim uygulamasını gerekli kılmıştır.

Taşımali İlköğretim: İlköğretim okulu bulunmayan veya eğitim-öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim okullarına günü birlik ta-

şınarak eğitim-öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamadır (MEB Taşımali İlköğretim Yönetmeliği, 2000). Öğrencisi taşınan taşımali eğitim sayesinde nüfusu az olan yerlerde birleştirilmiş sınıflarda okumak zorunda kalan öğrenciler, taşıma merkezlerinde daha iyi şartlarda ve daha iyi eğitim görmektedirler. Bu konuda “1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu” da yer alan Türk Millî Eğitimin Temel İlkelerinden “Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları” ilkesi bu durumu tam anlamıyla açıklayan bir ilkedir

(Karakütük, 1996, 10). Araştırmasında ülkemizde bu uygulamaya geçilmesinin ana unsurlarını altı başlıkta toplamıştır:

1-Eğitimin Yaygınlaştırılması

İlköğretimde okullaşma oranının artırılabilmesi için taşımali eğitimin uygulanması gerekmektedir. Çünkü Dünya’da hiçbir eğitim süreci okulda eğitimin yerini tutamamıştır.

2-Yerleşim Birimlerinin Dağınık Olması

1990 yılında yapılan nüfus sayımına göre 37120 yerleşim biriminin 36226’sı köy, 894’ü kenttir. 34400 köyün nüfusu 2000’den azdır ve bu köyler köy nüfusunun % 72’sini oluşturmaktadır. Nüfusu 250’den az 10886, 251-500 nüfuslu 10941, 501-750 nüfuslu 5858 köy bulunmaktadır. Köy nüfusunun % 40’ı (Türkiye nüfusunun % 16’sı) nüfusu 750’den daha az olanlar köylerde ikamet etmektedirler. Ülkemizde mezra, oba, mahalle, yayla gibi yerlerde de insanlar yaşamını sürdürdüğünden, Türkiye’de nüfusun yerleşim biçimi oldukça dağınıktır. Bu durumda nüfus oranı bir ilkokul açmak için yetersiz olan yerleşim birimlerindeki eğitim ihtiyacının karşılanabilmesi için taşımali eğitimin uygulanmasına geçilmesi kaçınılmazdır.

3-İç Göçler

1990 yılında yapılan nüfus sayımına göre, 1985-1990 yılları arasında göç alan şehirlerin başında İstanbul, Kocaeli, Antalya, İçel, İzmir, Bursa gelmektedir. Aynı dönemde en çok göç veren şehirler ise en çok göç veren ilden başlamak üzere Kars, Tunceli, Siirt, Gümüşhane, Erzurum, Bayburt, Muş, Sivas, Artvin, Ağrı’dır. Göç veren şehirlerde ise nüfus oranının azalması, okullardaki öğrenci sayısının düşmesine dolayısıyla öğretmenlerin normunun düşmesine sebep olmaktadır. Bu sebepten dolayı özellikle göç veren yerleşim birimlerin-

de yer alan okulların nüfusun yoğun olduğu bölgelerdeki okullara taşınması daha doğru olacaktır.

4-Eğitimin Niteliğinin Yükseltilmesi

Köy ve kasabalarda yer alan tek öğretmenli köy okullarında eğitim istenilen düzeyde olmadığı gibi öğretmenlerden beklenen verim alınmamaktadır. Oysaki buradaki öğrenciler taşımali eğitime geçse, birleştirilmiş sınıf uygulaması kalkacak, bir öğretmen beş sınıfa girmekten kurtulacak, her sınıfın öğretmeni olacağından performans artacaktır. Ayrıca en az beş öğretmenin yer aldığı bir okulda bilgi ve deneyim paylaşımı yapılacağından başarı kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

5-Maliyetlerin azaltılması

Tüm Dünya’da çocukların daha iyi eğitim alabilmesi için yatılı okul uygulamasına başvurulmuştur. Ancak bu durumda öğrencilerin ailelerinden uzak kalması, yalnızlık, ev ortamından uzaklaşmak, maliyetinin yüksek olması gibi sorunlara yol açmıştır. Taşımali eğitim uygulaması ise daha ucuza mal olmakla birlikte, öğrencilerin evinden ve ailesinden uzak kalmasını önlemektedir. Diğer yandan taşımali eğitimin daha ucuza mal olduğu görülmektedir. Bu durumu bir araştırmayla açıklamak gerekirse, Çankırı ili Eldivan ilçesi örnek olayında, 1992 yılında, bir köy ilkokulu için yapılan masrafların, dokuz köyü kapsayan taşımali ilköğretim uygulaması harcamasından daha fazla olduğu görülmüştür.

6-Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

Ülkemizde eğitim ve öğretim hizmetlerinden faydalanmak isteyip de yeterli maddi imkânları olmadığı için okula devam edemeyen öğrencilerimiz için taşımali eğitim uygulaması yoluyla eğitim olanağı sağlanabilir (Karakütük, 1996, 10-12).

Bu sebeplere bağlı olarak 1997-1998 eğitim-öğretim yılında başlayan “Taşımali İlköğretim Uygulaması” nda olumlu ve olumsuz yönleri olan bir uygulamadır.

Türkiye’de Taşımali İlköğretim Uygulaması

Geçmişte 5 yıl olan zorunlu eğitim süresi, yıllarca artırılmaya çalışılmış hükümet programlarıyla, Millî Eğitim Şuralarında temelleri atılan zorunlu

eğitim süresi 1997 yılında tamamen yasalaşarak 5 yıldan 8 yıla çıkarılmıştır. İlköğretim, “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim” olarak, yeniden düzenlenmiştir (Erden, 2001, 176). Taşımali Eğitim Uygulaması nüfusu az ve dağınık yerleşim merkezlerinde, zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin taşıma merkezindeki okullara günübirlik taşınmasına denir (Büyükkaragöz, 1995, 45). Bu uygulamaya 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren deneme amaçlı Kırklareli’ de 3, Kocaeli’ de 2 merkezde uygulama başlamıştır. Uygulamanın başarılı ve verimli görülmesiyle çalışma, 1990-1991 eğitim öğretim yılından itibaren Çankırı, Antalya, Konya, Van, Balıkesir, Çanakkale, Eskişehir, Kırklareli ve Kocaeli illerinde seçilen 77 merkezde uygulanmıştır (Büyükkaragöz, 1995, 40-42).

Taşımali ilköğretimin amaç ve gerekçesi; Millî Eğitim Bakanlığınca; eğitimde kalitenin artırılması, fırsat eşitliği ilkesinin daha iyi sağlanabilmesi, birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan ilkokullardaki öğrencilerin müstakil sınıflı, ilköğretim uygulaması kapsamına alınması amacıyla küçük ve az sayıda öğrencisi bulunan köyler gruplaştırılarak bunlardaki öğrenciler merkezi durumda ve imkânları bol olan ilköğretim okullarına günübirlik taşınması olarak ifade edilmiştir (Yangın, 1991, 41).

Yurt dışındaki Benzer Uygulamalar

Yeni Zelanda’da “Taşımali Eğitim Uygulaması “ okul öncesi erken çocukluk döneminde kullanılmaktadır. Kırsal bölgelerde öğrencilere erken çocukluk eğitimi, taşımali okul öncesi kurumu tarafından karşılanmaktadır. Eğitim Bakanlığının kararıyla dokuz birim bu uygulamayı takip etmektedir. Bu birimlerde iki okulöncesi öğretmeni yer almaktadır. Her hafta dokuz birim kırsal bölgeleri gezerek süreci takip etmektedirler (Kennedy, 1990, Akt; Meydan, 2004, 255-265).

Taşımali eğitim uygulamasının geniş bir örneğini de Avustralya’nın Orta Queensland Bölgesinde uygulanan “Taşınabilir Sınıf Projesi” dir. Bu proje Queensland Eyaleti Eğitim Bakanının önerdiği bölgelerde uygulanmaktadır. Bu nedenle öncelikle uygulama kırsal bölgelerde uygulanmaya başlamıştır. Proje Avustralya Okullar Komisyonu tarafından ekonomik açıdan desteklenmektedir. 150.132 kilometrekare yüzölçümlü Orta Queensland’ın nüfusu 31.900 kişidir. Her kilometrekareye 1 insan düşmektedir. Bu sebeple, bu bölgede “Taşınabilir Sınıf” uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama için kamyonların

kasa kısımları sınıf şekline dönüştürülmüş ve en az 10 çocuğun eğitim öğretim görebileceği şekilde tasarlanmıştır. Bu uygulamada bir yönetici ve bir öğretmen görev yapmaktadır.1978 yılından itibaren uygulanan bu projenin ihtiyaçları merkez komiteleri tarafından karşılanmaktadır (Fowler, 1979, Akt.; Küçüköglü, 2001, 71).

Dünya’da Taşımali Eğitim Uygulamaları

Dünyanın birçok ülkesinde uygulanmakta olan taşımali eğitim uygulaması ülkelerin eğitimde yaşanan aksaklıkları giderme çabasından başka bir şey değildir. Uygulama, uygulandığı ülkenin şartlarına göre şekillendirilmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinin Maryland Eyaletinde yapılan bir başka uygulamada ise 1984–1985 yıllarında üç yıl için kurulmuş bir fon ve lise öğrencilerini okuma, İngilizce ve Matematik konularında yoğun geliştirme eğitimi projesi gerçekleştirilmektedir. Bu konudaki en geniş uygulama Avustralya’nın Orta Queensland bölgesinde uygulanan “Taşınabilir Sınıf Projesi”dir. Bu proje Queensland Eyaleti Eğitim Bakanı’nın önerdiği bölgelerde uygulanmaktadır. Bu nedenle öncelikle uygulama kırsal bölgelerde uygulanmaya başlamıştır. Proje Avustralya Okullar Komisyonu tarafından ekonomik açıdan desteklenmektedir. 150.132 kilometrekare yüzölçümlü Orta Queensland’in nüfusu 31.900 kişidir. Her kilometrekareye 1 insan düşmektedir. Bu sebeple, bu bölgede “Taşınabilir Sınıf” uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama için kamyonların kasa kısımları sınıf şekline dönüştürülmüş ve en az 10 çocuğun eğitim öğretim görebileceği şekilde tasarlanmıştır. Bu uygulamada bir yönetici ve bir öğretmen görev yapmaktadır. Rusya’da 1990 yılında kırsal okulların incelendiği bir çalışmada; düşük personel-öğrenci oranının kırsal okullardaki problemlerin en önemlisi olduğu, şehre göç ile köy sayılarının azaldığı, okulların varlığının köyleri koruduğu ve kırsal kesime öğretmen sağlamanın zor olduğu belirtilmektedir (Denisova, L, 1990, Akt.; Altunsaray, 1996, 30).

Taşımali eğitim uygulamalarının uygulandığı ülkelere göz atıldığında eğitim sistemi içerisinde Taşımali eğitim uygulamalarının önemli bir yer tuttuğunu görmekteyiz. Bu uygulamanın öğrenciler açısından etkili olması için öğrenci taşımacılığının kapsamlı olarak ele alındığı ve taşıma uygulamalarında farklı alanlarla işbirliği yapıldığını görmekteyiz.

Taşınmalı İlköğretim Uygulamasının İlk Sonuçları

Uygulamanın başladığı 1989–1990 eğitim öğretim yılında Kırıkkale ve Kocaeli’nde uygulamaya konulan taşınmalı ilköğretim pilot uygulama sonuçları eğitim öğretim ve ekonomik açıdan iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Uygulamanın Eğitim-Öğretim Yönünden Değerlendirilmesi

- Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamıştır.
- Köy okullarında birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmiştir..
- Öğrenciler fiziksel imkânları çok olan okullara gitme imkânı bulmuştur.
- Öğretmen sıkıntısının ortadan kalkmıştır.
- Öğrenci başarısı artmıştır.
- Öğrencilerin medeni cesaretleri artmış, duygu ve davranışlarında olumlu yönde gelişmeler olduğu, kılık kıyafetleri temiz, düzgün olduğu, temizlik ve sağlık alışkanlığı kazandıkları görülmüştür (Yangın, 1991, 41).

Uygulamanın Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi

- Personel, yatırım, ders araç-gereçleri, sosyal imkânlar dâhilinde kaliteli eğitim ortamı sağlanmıştır.
- Sağlık taraması ve sağlık imkânlarından faydalanabilmeleri sağlanmıştır.
- Köylerde okul ve lojman yapımına son verilmiştir.
- Boşalan okul binaları köy ve mahallede yaşayan insanların kullanımına açılmıştır.
- Boşalan okullar, Halk Eğitim Merkezi, kurs binası olarak kullanılabilir maktadır.

Bu uygulama velilerin, öğrencilerini ilçe veya il merkezine okutmak için gönderdiği ulaşım, beslenme vb. masraflardan kurtardığı ekonomik bir uygulamadır (Yangın, 1991, 41).

Yurt içinde Yapılan Araştırmalar

Büyükkaragöz vd. (1995, 42) 1992-1993 eğitim öğretim yılında, Konya ili merkez ve ilçelerinde taşımali eğitim uygulamasına geçilen okullarda, "Taşımali İlköğretim Uygulamaları" adlı araştırma yapmıştır. Araştırmancın örneklemi 270 öğretmen, 166 yönetici ve 276 öğrenci velisinden oluşmaktadır. Genel amacı; "Taşımali İlköğretim Uygulaması çalışmalarının durumu, nitelikleri ve sorunlarını tespit etmek ve çözümler getirmektir." Bu araştırmada 37 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmen, yönetici ve velilerin taşımali ilköğretim uygulamasına geçilmesinin öğrenci başarısını arttırdığı yönündedir.

Bu uygulamayla ilgili yapılan araştırmalardan bir diğeri de Yıldırım (1991)'ın araştırmasıdır. Bu araştırmada ilköğretimde engel teşkil eden dağılık yerleşim düzeninin etkilerine ve taşımali ilköğretim uygulamasının öneme değinilmiştir.

Diyarbakır il merkezi ve ilçelerdeki okul sayıları; 1990-1991 eğitim ve öğretim yılına ait öğrenci sayıları; Örneklem olarak aldığı Diyarbakır ili merkez köylerindeki 152 okulu; personel sayısı, öğretim şekli, derslik sayısı ve öğrenci dağılımına göre değerlendirmiş; araştırmancın sonunda da "Taşımali İlköğretim Uygulaması" planlanırken göz önünde tutulması gereken hususlara değinmiştir.

Yıldırım'a göre, taşıma merkezi olarak seçilen okullar pek çok yönden merkezi olmalıdır. Bu merkezlerin nüfusu, iklimi, alt yapı durumu ve ulaşımı vb. unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Taşıma merkezleri, ulaşımın her mevsim sorunsuz yapılabileceği bir yer olmalıdır. Bazı dağılık yerlerde kışın yollar belli bir süre kapanabilir. Bu durumda o zamanların tatil sayıp öğrenim yılının başına ve sonuna günleri ilave etmek mümkündür (Yıldırım, 1991, 683).

Hollanda'nın Deventer Şehri Belediyesi bir grup çalışmanı, 18-29 Ekim 1996 tarihleri arasında Türkiye'ye resmi nitelikli bir eğitim gezisi düzenlemiştir. Bu gezinin bir bölümü, 22-24 Ekim 1996 tarihleri arasında Balıkesir'de belirlenen okullara yapılan ziyaretlerle gerçekleşmiştir. Araştırmacı, bu gezi sırasında Hollandalı gruba ülkelerinde taşımali ilköğretim ya da benzeri bir uygulamanın olup olmadığını, var ise amacının ne olduğunu, uygulamanın

nasıl yürütüldüğünü yazılı olarak sormuştur. Grupta görevli “Kamu Okulu De Snippeling” müdürü Smit Hendrik Greelt Jacop’un yazılı olarak verdiği ifade de; Hollanda’da ilkokullarda öğrenci sayısının 23’ün altına düşmesi durumunda okulların kapandığı, bu durumda öğrencilerin en yakın okullara servislerle gidebildiklerini, servis ücretlerinin büyük bir bölümünün belediye tarafından, kalan kısmının ise veliler tarafından karşılandığı; Hollanda’da birleştirilmiş sınıf uygulamasının az olduğu, bu uygulamanın genellikle merkeze uzak köylerde olduğu, bu okullardaki öğrencilerin velilerinin istemeleri üzerine okulun taşıma kapsamına alındığı, birleştirilmiş sınıf uygulamasının öğrencilerin aleyhine olduğu, merkezi yerlerdeki okulların imkânlarından öğrencilerin daha çok faydalandığını söylemiştir (Altunsaray, 1996, 40).

Karakütük (1996) tarafından Ankara’nın Sincan ilçesinde uygulanan araştırmada “Taşımali İlköğretim Uygulaması ve Sorunları” incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; taşımali eğitimin sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılmasını hızlandırdığı ve yoksul aile çocuklarının hayatını kurtarma şansı doğmuştur. Bu uygulama sonucunda öğrencilerin başarı düzeyinin yükselmesi, daha iyi olanaklara sahip olunması, birleştirilmiş sınıf uygulamasının ve eğitim maliyetinin azalması gibi olumlu sonuçların yanı sıra, öğle yemeği konusunda yaşanan sorunlar ve yöre halkının servis araçlarını ulaşım aracı olarak kullanmaları gibi olumsuz sonuçlara ulaşmıştır.

Altunsaray (1996) “Taşımali İlköğretim Uygulaması” adıyla bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada taşınan öğrencilerin eğitim öğretim yönünden başarılı oldukları, kurallara uyma, uyum sağlama, disiplin sorunlarının olmadığını ancak velilerle iletişim kurulamadığını, rehberlik personelinin olmayışı, taşıma araçlarının kapasitesinin yetersiz olduğu, yemekhanenin olmadığı hatta bu konuda ödenek ayrılmadığını tespit etmiştir.

Yeşilyurt (2007) ‘a göre taşımali eğitimde ödenek yetersizliğinden ve buna bağlı olarak öğrencilerin yemekhane ve beslenme ihtiyacının giderilemediğini gözlemlemiştir. Taşınan öğrencilerin okula uyum sorununun olduğunu bu nedenle rehberlik servisinin mutlaka olması gerektiğini vurgulamıştır. Taşıma merkezi olan okulların derslik, donanım, öğretmen vb. ihtiyaçların yetersiz olduğu ve taşınan yerdeki yerleşim yerlerinin yollarının bozuk olduğunu gözlemlemiştir.

Küçüköğlü (2001) Erzurum'un Aşkale ilçesine bağı Kandilli beldesinde "İlköğretimde Taşımali Eğitim Sistemi Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri" konulu bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma ile taşımali eğitim uygulamasının sorunları tespit etmek istemiştir. Bu çalışma sonucunda uygulamanın genel okullaşma oranını arttırdığı belirlenmiş ancak genel başarı düzeyini arttırdığı konusunda net bulgulara rastlanmamıştır. Taşıma merkezi okullara yeterli personelin verilmemesinin oluşturduğu bazı problemler ve öğle yemekleri konusundaki sıkıntılar da araştırmanın sonuçları arasındadır.

Yapılan alanyazın taramasında Buldan ilçesi ve çevresinde taşımali eğitime yönelik pek araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle Buldan ilçesi örneğinde taşımali eğitimin kuvvetli ve zayıf yönlerini ortaya koyan bu çalışmanın hem alan yazına hem de bu alanda çalışan paydaşlara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yurt dışında Yapılan Araştırmalar

Zars (1998) "Long Rides, Tough Hides: Enduring Long School Bus Rides" adlı çalışmasında Amerika Birleşik Devletlerindeki taşımali eğitim sisteminden bahsetmiştir. Zars, çalışmada taşımali eğitim sürecinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisine, ailelere etkisine ve yapılan uzun yolculuğun gerçek maliyetinin ne olduğuna değinmiştir. Bu öğrencilerin gün boyu okulda olduklarına; ayrıca birkaç saat yolculuk yaptıklarına, diğer çocuklar gibi sosyal faaliyetlerinden mahrum kaldıklarını belirtmiştir. Bu durumun çocuklarda obezite gibi sağlık problemlerine neden olduğunu söylemiştir. Ayrıca araştırmacı öğrencilerin Kış mevsiminde sabah erken saatte otobüse bindikleri ve akşam yine geç saatlerde dönüş yaptığını hep karanlık saatlerde yolculuk yaptıklarından bahsetmiştir.

Champ (2002) tarafından gerçekleştirilen "The Cold and Bumpy Ride: Busing to School in Rural Saskatchewan During the 1950s" adlı çalışmada Kanada'ya bağı Saskatchewan eyaletinde 1950'den beri devam eden kırsaldaki öğrencilerin otobüslerle taşınma sürecine değinmiştir. Araştırmacı öğrenci taşınma sürecinin maliyetinden, kışın öğrenci taşınması için kar araçlarına ihtiyaç duyulduğundan, kimi ailelerin taşımali eğitimi olumlu bulurken kimilerinin olumsuz bulduğundan bahsetmiştir. Okul taşıtlarının koltuklarında emniyet kemerlerinin olmasının gereği ve önemi üzerinde durulmuştur.

Araştırmada taşıma yapılan yolların bozukluğunun taşıma sürecine olumsuz etkisine, uzun yolculukların öğrencilerde yorgunluk, sinirlilik, yolculuğa bağlı mide bulantısı gibi rahatsızlıklar doğurduğuna değinilmiştir.

Homleyden vd. (2005) "Parent's Perceptions of the Rural School Bus Ride" adlı çalışmada kırsaldaki öğrencilerin otobüslerle taşınması sürecini, taşınmalı öğrencilerin aileleriyle görüşmeler yaparak incelemiştir. ABD'nin Ohio eyaletinde gerçekleştirilen bu çalışmada çocukları taşınmalı olarak eğitimlerini sürdüren 26 aile ile görüşülmüştür. Araştırmada, okul otobüslerinin durumu, uzun otobüs yolculuğu ve güvenlik konuları üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda büyük yaştaki çocukların küçük yaştaki çocuklara baskı uyguladığı, küçük çocukların bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmiştir.

Henderson (2009) "The School Bus: A Neglected Children's Environment" adlı çalışmasında taşınmalı öğrencilerin okul otobüsündeki ve otobüs dışındaki davranışları öğretmenlerin görüşüne göre taşınmalı öğrencilerin davranışları, taşınmalı olarak okula gelme ile okul başarısı arasındaki ilişki ile aileler ve okul otobüsü sürücülerinin görüşlerine göre taşıma sürecinin güvenliği konularını araştırmıştır. Araştırmadan taşınmalı öğrencilerin okulda ciddi disiplin sorunlarına sebep oldukları, taşınmalı lise öğrencilerinin genel olarak ödevlerini yapmama ve okumayı unutma davranışları sergiledikleri, öğrencilerin yolculuk sırasında gösterdiği olumsuz davranışları okula taşıdıkları sonuçları elde edilmiştir. Okul otobüslerini süren şoförlerin önceliklerinin öğrencileri güvenli bir şekilde evlerine sağ salım bırakma olduğu, çocukları yolculuk yaparken birçok ailenin de anlamsız bir şekilde onların güvenli bir şekilde yolculuk yapıp yapmadıkları kontrol etme hissine kapıldıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Denizli ili Buldan ilçesinde taşınmalı eğitim uygulaması yapılan ilkokullarda çalışan yönetici ve öğretmenlerin yaşadıkları sorunları gün yüzüne çıkarıp çözüm yolları önermektir. Bu süreçte köyde yetişen öğrenciler ile kasaba ve ilçe merkezlerinde yetişen öğrencilerin eğitim hayatında karşılaştığı sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerde yaşadıkları sorunlar, okul başarısına etkisi ve okul personelinin bu duruma yaklaşımı, karşılaşılan sorunlar ve ürettikleri çözüm önerilerini ortaya koymak için böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın Önemi

20. yüzyılda toplumdaki her bireyin, eğitim ve öğretim hakkının karşılanması devletin temel görevi olduğu kaçınılmazdır. Bu sebeple bütün Dünya'da çocukların ve gençlerin hakları olan eğitim hakkının yerine getirebilmesi için birçok uygulamadan faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu süreçte sadece okul çağındaki değil okul çağı dışındaki gençler ve yetişkinler için de farklı uygulamalar geliştirilmeye ve uygulanmaya çalışılmıştır. Ancak bu tür çalışmaların uygulanması çeşitli nedenlerle sekteye uğramıştır (Ensari, 2003).

“Taşımali Eğitim Uygulaması” kırsal kesimdeki okulu bulunmayan ya da kapalı olan köy ve mahallelerde yaşayan öğrencilerimizin eğitim sorununu çözmemizde önemli bir yere sahiptir. Bu uygulamayla birlikte kırsal kesimdeki öğrenciler ile kasaba ve ilçe merkezlerinde yaşayan öğrenciler arasında fırsat ve imkân eşitliği sağlanmış, kızların okula gönderilme oranı artmıştır. Bu sayede köy okullarında birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilmiş, öğretmen atama sıkıntısı ortadan kalkmıştır. Öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlere daha etkin katıldığı, medeni cesaretlerinin arttığı, duygu ve davranışlarında olumlu yönde gelişmelerin olduğu görülmüştür. Aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı personel atama, bina ve altyapı sorunu, ders araç gereçleri temini gibi sorunları bu şekilde çözüme kavuşturmuştur.

Problem Cümlesi

Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri nelerdir? Bu araştırma sorusuna ilişkin olarak şu alt problemlere yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. “Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri nasıldır?

2. Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında konumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan katılımcıların, taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre bir farklılık var mıdır?

4. Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan katılımcıların, taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında çalışma yılına göre bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, taşıma merkezlerinde çalışan yönetici ve öğretmenlerin, taşımali eğitimde karşılaştığı sorunlara yönelik olarak yaş, cinsiyet, çalışma yılı, konumu, eğitim durumu gibi değişkenleri baz alınarak yapılan betimsel tarama modelinde bir araştırma modelidir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı, Denizli ili Buldan ilçesindeki Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı taşımali eğitim uygulaması yapan yedi ilkokulda görev yapan öğretmen ve yöneticilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Denizli iline bağlı, Buldan ilçesindeki taşımali eğitim yapan dört ilkokulda görev yapan öğretmen ve yöneticilerden oluşmaktadır. Bu araştırmada örnekleme yöntemlerinden “Küme Örnekleme Yöntemi” kullanılmıştır.

Araştırmaya Buldan ilçesinde bulunan taşıma merkezinde çalışan 25 öğretmen ve 7 yönetici katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin kişisel bilgiler aşağıda verilmektedir.

Katılımcıların görev durumuna ilişkin dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1: Katılımcıların Konum Değişkenine Göre Dağılımı

	N	%
Yönetici	7	21,9
Öğretmen	25	78,1
Toplam	32	100,0

Tablo1’e göre araştırmaya katılan katılımcılardan büyük çoğunluğunun öğretmenlerden oluştuğu ve yöneticilerin daha az olduğu görülmektedir. Bu nedenle yönetici ve öğretmen görüşleri birlikte ele alınmıştır. Katılımcılara ait cinsiyet dağılımı şu şekildedir;

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

	N	%
Kadın	18	56,3
Erkek	14	43,8
Toplam	32	100,0

Tablo 2’de araştırmaya katılan katılımcılardan kadınların oranı % 56 erkeklerin oranı % 44 dür. Kadınların oranının erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Buldan İlçesi’nde, taşıma merkezlerinde görev yapan kadınlar çoğunluktadır. Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımı ise şu şekildedir;

Tablo 3: Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

	N	%
30 Yaş Altı	8	25,0
31-45 Yaş	21	65,6
45 Yaş Üstü	3	9,4
Toplam	32	100,0

Tablo 3’e göre katılımcıların % 66’nın 31-45 yaş aralığında olduğu, % 9’nun 45 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu okullarda görev yapan katılımcıların genç ve orta yaş aralığında olduğu, yaşlı personelin az olduğu kanısına varılmaktadır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır;

Tablo 4: Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

	N	%
Fakülte/ Yüksekokul	31	96,9
Lisansüstü	1	3,1
Toplam	32	100,0

Tablo 4. 'e göre araştırmaya katılımcıların % 97 oranında fakülte/yükseköğretim mezunu olduğu ancak % 3 oranında lisansüstü eğitime sahip katılımcı olduğu görülmektedir. Sonuç itibarıyla taşıma merkezlerinin bulunduğu ilkokullarda çalışan personelin yüksek lisans eğitimi alanların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışma yılı değişkenine göre incelendiğinde karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır;

Tablo 5: Katılımcıların Çalışma Yılı Değişkenine Göre Dağılımı

	N	%
5 Yıl ve Daha Az	7	21,9
6-9 Yıl	4	12,5
10-19 Yıl	16	50,0
19 Yıl ve Daha Fazla	5	15,6
Toplam	32	100,0

Tablo 5.'e göre katılımcıların % 50'si 10-19 yıl arasında çalıştığı görülmektedir. Buradan hareketle orta yaşlı ve deneyimli, teknolojiyi kullanmaya yatkın, personelin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanırken, Şan (2012) tarafından geliştirilen "Taşımalı Eğitim Uygulamasına Yönelik Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini toplarken, araştırmacı tarafından Millî Eğitim Müdürlüğünden için izin alınmıştır. Araştırmacı tarafından kendi okullarında gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

Araştırmayla ilgili görüşleri toplamak amacıyla "Likert Tipi "ölçek kullanılmıştır. Ölçekte kullanılan olumlu maddeler için "Kesinlikle katılıyorum" ve "Katılıyorum" , olumsuz maddeler için "Hiç katılmıyorum" ve "Katılmıyorum" ifadeleri kullanılmıştır. Olumlu ve olumsuz düşünce içermeyen maddeler içinse "Kararsızım" ifadesi kullanılmıştır.

Bu araştırmada kullanılan beşli likert ölçeğinin puanlama anahtarları aşağıdaki gibidir.

Tablo 6: Beşli Likert Tipi Bir Ölçekteki Maddelerin Puanlama Anahtarı

Seçenek	İfade Puanı
Hiç katılmıyorum	5 Puan
Katılmıyorum	4 Puan
Kararsızım	3 Puan
Katılıyorum	2 Puan
Kesinlikle katılıyorum	1 Puan

Verilerin analizlerinde, süreksiz iki değişken arasındaki ilişkiyi bulmak için t-testi ve ikiden fazla değişken arasındaki ilişkiyi bulmak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Analizlerde SPSS.22 paket programı kullanılmış olup, anlamlılık düzeyi $p=0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Analiz yapılırken, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla normallik testine bakılmıştır. Normallik testine göre, sonuçlar Tablo 7 de verilmiştir.

Tablo 7: Taşımali Eğitim Uygulamasına Ait Verilerin Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Analiz Sonuçları

Normallik Testi					
Anlamlılık Düzeltme Testi			Shapiro-Wilk Testi		
İstatistik	df	p	İstatistik	df	p
,094	32	,200	,958	32	,236
P >,05					

Tablo 7'e baktığımızda, $23 > ,05$ olduğu için dağılımımız normaldir. Bu araştırmada Parametrik testlerden Independent- Samples T-testi ve One-Way Anova testi kullanılmıştır.

Birinci alt problemin çözümünde her bir maddenin betimsel istatistik değerleri (aritmetik ortalama, standart sapma) hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Yorumlamada esas alınan aralık değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 8: Katılım Düzeyi Puanlama Tablosu

Seçenek	İfade Puanı
Hiç katılmıyorum	4.20 - 5.00
Katılmıyorum	3.40 - 4.19
Kararsızım	2.60 - 3.39
Katılıyorum	1.80 - 2.59
Kesinlikle katılıyorum	1.00 - 1.79

İkinci alt problemin çözümünde, öğretmen ve yönetici görüşleri arasındaki farklılığı bulabilmek için t testi kullanılmıştır.

Üçüncü alt problemin çözümünde, öğretmen ve yönetici görüşleri arasındaki farklılığı test etmek için t testi uygulanmıştır.

Dördüncü alt problemin çözümünde, öğretmen ve yönetici görüşleri arasındaki farklılığı test etmek için One-Way ANOVA testi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcılara ait kişisel bilgilere ve elde edilen verilerin analizi sonucu, ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir. Bu araştırmadaki bulgular SPSS 22 paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Araştırmada “Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt probleminde “Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin olarak öğretmen ve yönetici görüşlerine ait dağılımın ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Tablo 9’ da bu değerler verilmektedir.

Tablo 9: Taşımali Eğitim Uygulamasına Yönelik Betimsel Veriler

Soru	N	X	SS	Katılım Düzeyi
6.Taşımali öğrencilerin okul arkadaşları ve öğretmenleri ile ilişkileri oldukça sağlıklıdır.	32	2,38	,97	Katılıyorum
2.Taşımali merkezi olan okul ders araç gereçleri bakımından yeterlidir.	32	2,50	1,29	Katılıyorum
5.Taşımali öğrenciler kılık-kıyafet, harçlık, öğle yemeği gibi konularda sorunlar yaşamaktadır.	32	2,78	1,26	Kararsızım
19.Taşımali ilköğretim uygulaması doğru bir uygulamadır ve devam ettirilmelidir.	32	2,81	1,51	Kararsızım

15. Taşıma merkezi olan okul fiziksel imkânları bakımından yeterli değildir.	32	2,84	1,11	Kararsızım
17. Taşınan öğrenciler, taşınma geçmeden önceki kıyasla sağlık hizmetlerinden çok daha fazla yararlanabilmektedir.	32	2,91	1,02	Kararsızım
10. Taşınan olarak gelen öğrenciler gün sonunda yorgun düşmekte ve bu da başarılarını olumsuz etkilemektedir.	32	2,94	1,29	Kararsızım
14. Taşınan eğitim uygulaması taşınan öğrencilerin sosyalleşmesini sağlamış, gizli kalan yeteneklerinin açığa çıkmasına imkân vermiştir.	32	3,00	1,21	Kararsızım
16. Taşınan ilköğretim için devletin yaptığı harcama yeterlidir.	32	3,16	1,27	Kararsızım
4. Taşıma merkezi olan okul öğrencilere her türlü sosyal imkânı sunmaktadır.	32	3,19	1,28	Kararsızım
1. Taşıma merkezi olan okul derslik sayısı ve bina açısından yetersizdir.	32	3,25	1,36	Kararsızım
11. Taşınan eğitim merkezi öğrencilerin araştırma yapmalarına imkân sağlamaktadır.	32	3,25	1,19	Kararsızım
8. Taşınan gelen öğrenciler, taşıma merkezi okulun genel başarısını düşürmektedirler.	32	3,31	0,96	Kararsızım
7. Taşınan öğrenciler okul ve sınıf kurallarına uymakta güçlük çekmektedirler.	32	3,38	0,94	Kararsızım
12. Taşıma işinde kullanılan taşıtlar "Okul Servis Araçları Yönetmeliği"nde belirtilen özellikleri taşımamaktadırlar.	32	3,41	1,21	Katılmıyorum
13. Taşınan öğrenciler okulun genel başarısını olumsuz yönde etkilemiş ve okuldaki disiplin sorunları artmıştır.	32	3,50	1,13	Katılmıyorum
3. Taşıma merkezi olan okul, öğretmen sayısı bakımından yetersizdir.	32	3,81	1,23	Katılmıyorum
18. Taşınan öğrenciler yeterli sayıda öğretmenle eğitim öğretim görememektedirler.	32	3,81	1,06	Katılmıyorum

Tablo 9'a bakıldığında öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinin 4.16 ± 1.51 ; 2.38 ± 0.88 arasında değiştiği görülmektedir.

Katılımcıların, taşıma merkezlerindeki sınıf mevcutlarınının 30-35 üzerine çıkarılmasının eğitimi olumsuz etkilediğine ve hatta okuldaki disiplin sorunlarının arttığı görüşüne katılmadıkları ancak öğrenci servislerinin, okul servis araçları yönetmeliğindeki özellikleri taşıdığı görüşüne katıldıkları görülmüştür.

Tablo 9'a göre öğretmen ve yöneticiler, "Taşımali Eğitim Uygulaması" konusunda kararsız kalmışlardır. Analiz sonuçlarına baktığımızda, 12 soruya verilen cevaplarda katılım düzeyinin "Kararsızım" olduğu görülmüştür. Dolayısıyla taşımali eğitimin, yönetici ve öğretmenlerce tam olarak benimsenmediği, öğrencinin lehine mi aleyhine mi olduğuna tam karar verilemediği görülmektedir. Dolayısıyla bu durum eğitimdeki performansın olumsuz etkilenmesine yol açabilir.

Katılımcıların, taşıma merkezi okulların ders araç gereçleri açısından yeterli olduğu görüşüne katılmalarına rağmen " Okul derslik sayısı ve bina açısından yetersizdir, öğrencilerin araştırma yapmalarına imkân sağlamaktadır, her türlü sosyal imkânı sunmaktadır, devletin yaptığı harcama yeterlidir." gibi konularda kararsız kaldıkları görülmüştür. Buradan hareketle zaten dezavantajlı olan bu öğrencilerin araştırma yapma imkânlarınının yeterli olmadığına, sosyal imkânların yetersiz olmasından dolayı öğrencilerin fiziksel ve psikolojik olarak kendilerini rahat hissetmelerinin sağlanamayacağı görüşüne varılabilir.

Bu araştırmada katılımcılar tarafından en çok görüş birliğine varılan konu, sınıf mevcutlarınının 30-35 üzerine çıkarılarak eğitimi olumsuz etkilediği görüşüne katılmadıklarıdır. Bu konuda eğitimde başarıyı yakalayabilmek için sınıf mevcutlarınının düşürülmesinden ziyade öğrencilerin araştırma yapmalarına imkân sağlanması, sosyal ve fiziksel imkânlarınının sunulması, kıyafet, harçlık öğle yemeği gibi sorunların çözüme kavuşturulmasında katkı sağlayabilir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu alanda daha fazla kaynak ayırması bu tür sorunların ortadan kalkmasına katkı sağlayabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında konumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin olarak bu iki değişken arasında anlamlı bir fark olup olmadığını bulabilmek için t testi uygulanmıştır. Çıkan sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Konumuna Göre T Testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	t	p
Yönetici	7	58.43	2.93	30	1.25	.195 *
Öğretmen	25	60.92	4.99			

* $p > ,05$

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında konumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre taşıma merkezi olan ilkokullarda öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitim ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ($p > ,05$) yoktur. Bu bağlamda sorunlara ilişkin, öğretmen ve yöneticilerin yaşadığı sorunları benzer şekilde algıladıkları söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü alt problemde ise “Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre bir farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin olarak t testi ile elde edilen veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 11: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre t Testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	t	p
Kadın	18	61,89	4,689	30	2,23	.03*
Erkek	14	58,43	4,071			

* $p < ,05$

Tablo 11 incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerin taşımali eğitim ile ilgili görüşleri, katılımcıların cinsiyetleri açısından incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Cinsiyete göre aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında, bayan o katılımcıların ($X=61,89$), erkek katılımcılara ($X=58,43$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre bayanların yaşanan sorunlara ilişkin daha duyarlı olduğu görülmektedir. Şan'ın bu konudaki araştırması, araştırmamızı destekler niteliktedir. Araştırmamızdaki değerler, Şan'ın araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında yaklaşık olarak birbirine yakın çıkmıştır. Şan'a göre erkek katılımcılar ($X=54,00$), kadın katılımcılar ($X=58,95$) olduğu görülmüştür. Yapılan her iki çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü alt probleme baktığımızda "Taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında çalışma yılına göre bir farklılık var mıdır?" sorusuna ilişkin olarak One-Way ANOVA testine ilişkin elde edilen veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 12: Katılımcıların Çalışma Yılına Göre One-Way ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	p
İlişkisiz gruplar	55,505	3	18,502	,825	,491*
İlişkili Gruplar	627,995	28	22,428		
Toplam	683,500	31			

* $p >,05$

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların, taşımali eğitim uygulanan ilkokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, taşımali eğitime ilişkin görüşleri arasında çalışma yılına göre bir farklılık var mıdır? sorusuna ilişkin algılarının çalışma yılına göre farklılık ($p >,05$) göstermediği görülmüştür.

Katılımcıların, çalışma yılına göre aralarında bir fark çıkmamasının sebebi olarak benzer sorunlardan benzer şekilde etkilendiklerinden dolayı olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda katılımcılar tarafından çalışma yılına göre

farklılık çıkmamasının diğer bir sebebi de sorunların çözümüne yönelik olarak “Öğrenilmiş Çaresizlik” kavramının benimsendiği söylenebilir.

Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Bu araştırmada katılımcılar tarafından en çok görüş birliğine vardığı konu, sınıf mevcutlarının 30-35 üzerine çıkarılarak eğitimi olumsuz etkilediği görüşüne katılmadıklarıdır. Taşıma merkezi olan ilkokulların ders araç gereçleri bakımından yeterli olduğu belirtilmesine rağmen öğrencilerin araştırma yapımlarına, her türlü sosyal imkânların sunulduğuna, öğle yemeği, harçlık gibi konularda katılımcıların kararsız kaldıkları sonucu çıkmıştır.

Öğretmen ve yöneticilerin taşınmalı eğitim ile ilgili görüşleri arasında konumuna göre anlamlı bir farklılık yoktur. Araştırma sonucunda öğretmen ve yöneticiler arasında taşınmalı eğitime ilişkin görüşlerinin aynı olduğu sonucu karşımıza çıkmıştır. Literatür incelendiğinde ülkemizde yönetici ve öğretmen görüşlerinin ele alındığı bir tek benzer çalışma (Şan, 2012) yer almaktadır. Şan’ın araştırmasında yöneticiler ve öğretmenler arasında görüş farklılığı olduğu görülmektedir. Bu farklılık öğretmenler lehine olup, öğretmenler taşınmalı eğitim hakkında, yöneticilere göre daha olumlu görüşler ortaya koymaktadır.

Öğretmen ve yöneticilerin taşınmalı eğitim ile ilgili görüşleri arasında cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu bulgulara göre kadınların yaşanan sorunlara ilişkin erkeklere oranla daha duyarlı olduğu, sorunlara dikkat çektiği görülmüştür.

Taşınmalı eğitim ile ilgili öğretmen ve yöneticilerin çalışma yılına göre bakıldığında farklı kıdemlerdeki öğretmen ve yöneticilerin sorunları benzer şekilde algıladıkları görülmüştür. Hatta katılımcıların konumuna ve mesleki kıdemine bakılmaksızın sorunları benzer şekilde algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Taşınmalı eğitimin daha kaliteli olabilmesi için, taşıma merkezlerinin fiziksel imkânlarının karşılanması, kılık-kıyafet, harçlık, öğle yemeği gibi so-

runların çözüme kavuşturulması gibi etkenler katkı sağlayabilir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu konuya daha fazla bütçe ayırması, sorunları bölgelere göre tespit etmesi bu sorunların çözümüne dair önemli katkılar sağlayacağı düşünülebilir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın konuyla ilgili öğretmenleri hizmet içi eğitimlere alması, seminerler düzenlemesi bu konuda bazı adımların atılmasına adına faydalı olabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu konuda yapılan çalışmalar sınırlı düzeydedir; bu nedenle daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma nicel olarak çalışılmış olup yüzeysel kalmıştır. Bu nedenle öğrencilerin ve velilerin hatta bu konuya müdahil olan iç paydaşlar ve dış paydaşları da işin içine dâhil ederek nitel çalışmalara yer verilebilir.

Kaynakça

- ALTUN SARAY, A. (1996). *Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi Balıkesir Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S., & Şahin, H. (1995). Taşımali İlköğretim Uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 19, 16-39.
- CHAMP, J. (2002). *The Cold and Bumpy Ride: Busing to School in Rural Saskatchewan during the 1950s*. Prepared for Saskatchewan Western Development Mudiun's "Winning the Prairie Gamble" 2005 Exhibit.
- ENSARİ, H. (2003). 21. yy. Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ERDEN, F. T., & Altun, D. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretime Geçiş Süreci Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(2),481-502.
- HENDERSON, B. B. (2009). The School Bus: A Neglected Children's Environment. *Journal of Rural Community Psychology*, 12(1),1-11.
- HOWLEY, A., Ramage, R. (2005). Parent's Perceptions of Rural School Bus Ride. *Rural Educator. Journal of Research in Rural Education*, 16(1), 51-58.
- KARAKÜTÜK, M. (1996). *Taşımali İlköğretim ve Sorunları: Sincan İlçesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- KÜÇÜKOĞLU, A. (2001). İlköğretimde Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2000). *Taşımali İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEYDAN, A. (2004). Taşımali İlköğretim Uygulaması. *S.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16- 17-18), 255-266.
- YANGIN, E. (1991). Taşımali İlköğretim Uygulaması. *Millî Eğitim Dergisi*, (107).
- YEŞİLYURT, M., & Salim, O. R. A. K. (2007). İlköğretimde Taşımali Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213.
- YILDIRIM, İ. (1991). İlköğretim Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması ve Taşımali İlköğretim Uygulamasında Diyarbakır Örneği. İzmir I. Eğitim Kongresi Bildirileri. İzmir: Buca Eğitim Fakültesi Yayınları.
- ŞAN, A. (2012). İlköğretimde *Taşımali Eğitim Öğrencilerinin Sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- ZARS, B. (1998). *Long Rides, Tough Hides: Enduring Long School Bus Rides*. Rural Challenge Policy Program, Randolph, VT: 1999, ERIC, ED 432419.